

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Майданіка Сергія Вікторовича на тему
«Правове регулювання співробітництва держав-членів Європейського
Союзу у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю», поданій на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право»,
підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації наукових
результатів дисертації та її обговорення кафедрою права Європейського
Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 3 від 12 травня 2025 р.)**

**Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами
наукових робіт університету.** Попри те, що люди з інвалідністю становлять
«найбільшу меншість у світі», про них та їхні проблеми протягом історії
людства, як правило, «забували» національні уряди, а згодом і міжнародні
організації. Як наслідок, особи з інвалідністю регулярно стикаються із
забобонами, соціальним відторгненням і дискримінацією, а також з
обмеженнями в питаннях санітарії, охорони здоров'я, реабілітації, освіти,
транспорту, комунікації, працевлаштування, отримання державних послуг та
повноцінної участі в житті суспільства. Актуальності і практичній значущості
співробітництву усіх рівнів влади в сфері забезпечення прав і законних
інтересів осіб з інвалідністю надає той факт, що представники вказаної
категорії осіб, як правило, мають слабше здоров'я, нижчий рівень освіти та
вищий рівень бідності, ніж люди без інвалідності, також вони частіше стають
жертвами насилля.

Численні бар'єри, які перешкоджають людям з інвалідністю в
повсякденному житті, завдають також шкоди нормальному функціонуванню
громадянського суспільства і демократичній, правовій, соціальній державі, а
тому, коли усуваються перешкоди на шляху інтеграції людей з інвалідністю та
заохочується їхня повноцінна участь у суспільному житті, від цього виграє все
суспільство.

Ситуація в питанні ставлення до осіб з інвалідністю почала змінюватися
на краще, починаючи з другої половини XX ст., в наслідок ухвалення Загальної

декларації прав людини (1949 р.) і подальшої демократизації міжнародного права. Під впливом цих процесів на рівні як регіональних спільнот, так і міжнародного співтовариства відбувається усвідомлення необхідності сталого розвитку, що включає також людей з обмеженими можливостями. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів (КПОІ) всіляко заохочує повну інтеграцію людей з інвалідністю в суспільство.

Європейський Союз, як демократичне і правове інтеграційне об'єднання держав і народів Європи, реалізує Стратегію в галузі прав осіб з інвалідністю на 2021–2030 роки, яка спрямовує діяльність європейських інституцій на розробку директив та вироблення рекомендацій державам-членам, спонукаючи останні до більш активної і послідовної діяльності, з метою кращої інтеграції людей з інвалідністю. Зміст політики Європейського Союзу в цій сфері полягає в тому, щоб привести функціонування об'єднаної Європи у відповідність до концептуальних положень Конвенції ООН з прав інвалідів (2006 р.). Досягнення цієї мети вимагає від Європейської Комісії та всієї інституційної системи ЄС зусиль, спрямованих на те, щоб забезпечити людям з інвалідністю доступність (фізичну та цифрову) до реалізації політичних та інших категорій прав, незалежність та реальну боротьбу з дискримінацією. У багатьох сферах правового регулювання, наприклад транспорт, охорона здоров'я, освіта та культура, Європейський Союз ділить свої повноваження з державами-членами, а отже, може діяти на користь інклюзивності у багатьох аспектах суспільного життя.

Процеси, які впливають на еволюцію міжнародно-правових аспектів захисту прав осіб з інвалідністю на сучасному етапі потребують серйозного доктринального переосмислення та переоцінки через зміни, які відбуваються на глобальному і регіональних рівнях, зокрема в рамках Європейського Союзу.

Усвідомлення еволюції правової політики стосовно осіб з інвалідністю традиційно зумовлює опрацювання питань, пов'язаних з використанням різних моделей інвалідності, причин їх еволюції, що відображено в працях Anastasiou D., Kauffman J. M., Bingham C., Harley D., Palmer M., Haegel J. A., Hodge S,

Lifton R. J., Priestley M..

Проблеми становлення й розвитку загальноєвропейської політики щодо інвалідності від Римських до Лісабонських угод в рамках права Європейського Союзу традиційно викликають значний інтерес правників, політологів та істориків (Ferri D., Huertas M., Waddington L). Важливий напрям досліджень представляють наукові праці, в яких автори намагаються переосмислити законодавства ЄС про рівність у світлі вимог Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права осіб з інвалідністю (Clifford J., Doyle S., Quinn G., Dubowski T., Ferri D., Lawson A., Lord J. E., Stein A. M., Waddington L).

Серед наукових досліджень, присвячених різним загальним аспектам прав інвалідів, зокрема сприяння рівності та недискримінації слід виділити роботи таких зарубіжних дослідників як Anisic M., Broderick A., Waddington L., Ferri D., Hammarberg T., Hosking D., Paul H., Schiek D..

У вітчизняній науці міжнародного права приділено певну увагу питанню формування міжнародних стандартів прав людини, зокрема осіб з інвалідністю, а також проаналізовано вплив на цей процес Конвенції ООН про права інвалідів (Іпатов А. В., Ханюкова І. Я., Мельник В. П., Ткачук О. В.). Разом з тим слід зазначити, що невинувато мало уваги представники вітчизняної науки міжнародного права приділяють вивченню проблеми правового регулювання комплексу відносин, пов'язаних з особами з інвалідністю, саме на рівні права Європейського Союзу (виключенням можна вважати праці Бойчука Д.С., Комарової Т. В., Трагнюк О. Я., Костюка В., Майданіка С. В., Мельника В., Федорової А. Л.), що важко пояснити, зважаючи на прискорену адаптацію законодавства України до законодавства ЄС. Серед вітчизняних досліджень переважають наукові пошуки авторів, які представляють галузеві юридичні науки, насамперед адміністративного права (Жаровська І. М., Кожура Л. О., Легеза Є. О., Лютіков П. С., Фомічов К. С.). В Україні наукові пошуки, присвячені забезпеченню прав людей з інвалідністю, проводяться також на рівні дослідницьких служб державних органів т громадських організацій.

Разом з тим аналіз публікацій, розміщених у науково-метричних базах

даних, дає підстави зробити висновок про те, що сучасний стан дослідження проблематики правового регулювання співробітництва держав-членів Європейського Союзу у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю у вітчизняній науці міжнародного права не відповідає потребам сьогодення, насамперед зважаючи на стратегічний курс України на європейську інтеграцію, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Роботу виконано на кафедрі права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах планів наукових досліджень та цільової комплексної програми Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «Теоретичні та практичні проблеми сучасного міжнародного права та іноземного конституційного права» (державна реєстрація № 0111U000954 УкрІНТЕІ). Виконане дослідження відповідає положенням Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III (в редакції 13 січня 2024 р.); Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженим указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019; Національній стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24.03.2021 № 119/2021; Національному плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 р., затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2021 р. № 285-р; Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р.

Наукове завдання, розв'язання якого отримано в дисертації. Метою дослідження є розв'язання наукового завдання, що полягає у встановленні особливостей правового регулювання співробітництва держав-членів Європейського Союзу в сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю та з'ясування специфіки розподілу повноважень між державами-членами і ЄС під час реалізації політики Союзу стосовно захисту таких осіб у різних сферах.

Для досягнення зазначеної мети поставлені й послідовно вирішуються такі основні завдання:

- виявити передумови становлення та розвитку міжнародно-правового регулювання співробітництва держав на універсальному рівні у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю;
- на основі дослідження еволюції правових стандартів у сфері захисту прав осіб з інвалідністю з'ясувати їх особливості на універсальному та регіональному рівнях;
- визначити особливості розвитку правового регулювання політики Європейських співтовариств, а згодом і Європейського Союзу щодо захисту прав осіб з інвалідністю;
- встановити особливості змісту принципів правового забезпечення прав осіб з інвалідністю у праві ЄС;
- визначити особливості взаємного визнання прав осіб з інвалідністю у державах-членах Європейського Союзу;
- з'ясувати специфіку правового регулювання прав осіб з інвалідністю у різних сферах у праві Європейського Союзу, зокрема у сфері зайнятості, охорони здоров'я, соціального захисту, освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є першим у вітчизняній науці міжнародного права комплексним монографічним дослідженням, в якому представлено концептуальні положення та розкрито основні засади правового регулювання політики Європейського Союзу в сфері захисту прав осіб з інвалідністю. За результатами дослідження сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків і пропозицій, які конкретизують новизну отриманих результатів, основними з яких є такі:

у перше:

- на доктринальному рівні доведено, що Європейський Союз, який у сфері соціального захисту переважно наділений додатковою, координуючою компетенцією (ст. 6ДФЄС), в окремих сферах, які пов'язані із захистом прав осіб з інвалідністю, забезпечує гармонізацію національного законодавства держав-членів, ухвалюючи директиви, які є обов'язковими для транспозиції у національні системи законодавства держав-членів. Це зумовлено, зокрема тим,

що такі акти вторинного права ЄС стосуються забезпечення нормального функціонування внутрішнього ринку ЄС, де компетенція Союзу і держав-членів є спільною (ст. 4 ДФЄС);

- обґрунтовано, що особливістю правового регулювання захисту прав осіб з інвалідністю у ЄС є своєрідна полірівнева система закріплення гарантій для таких осіб, яка кореспондує системі зобов'язань держав-членів, які вони взяли на себе за КПОІ (2006 р.) та на основі законодавчих актів Союзу, який також виступає стороною цієї Конвенції;

- аргументовано, що обов'язок забезпечення «розумного пристосування», який у праві ЄС одночасно визнається і принципом (якщо мова йде про право на працю в умовах функціонування внутрішнього ринку) і стандартом (якщо йдеться про сферу захисту прав людини, яка спирається як на міжнародні договори, первинне право ЄС, зокрема Хартію основоположних прав ЄС), є унікальним, оскільки його порушення є підставою для встановлення існування дискримінації за ознакою інвалідності. Для таких сфер, як релігійна або вікова дискримінація, подібне правило не передбачене;

- доведено, що попри нормативне закріплення обов'язку забезпечення розумного пристосування, реалізація цієї вимоги у Європейському Союзі на практиці носить проблематичний характер. Відсутність уніфікованого тлумачення поняття «диспропорційного тягаря» призводить до фрагментарного правозастосування в державах-членах, створюючи правову невизначеність для осіб з інвалідністю. Недостатньо ефективні механізми контролю та санкцій перешкоджають притягненню роботодавців до відповідальності за недотримання відповідних вимог. Формалізація підходу до пристосування без урахування фактичних потреб працівників також нівелює сутність цього права. Таким чином забезпечення реальної ефективності розумного пристосування потребує не лише вдосконалення правового регулювання, а й запровадження дієвого моніторингу, обов'язкових стандартів і практичних рекомендацій для роботодавців;

— аргументовано, що хоча «м'яке право» не має обов'язкової юридичної сили, такі інструменти, як Європейський стовп соціальних прав і Стратегії ЄС щодо інвалідності, відіграють важливу роль у просуванні прав осіб з інвалідністю у Європейському Союзі. Вони формулюють спільні цінності, визначають політичні зобов'язання та орієнтують держави-члени на дотримання правозахисного підходу, зокрема в питаннях доступності, деінституціоналізації та недискримінації. «М'яке право» ЄС доповнює обов'язкове вторинне право ЄС, сприяє адаптації Союзу до нових викликів, розвитку політик та залученню громадянського суспільства, впливає на реформи, розподіл фінансування (наприклад, через Європейський Соціальний фонд+) і сприяє реалізації міжнародних зобов'язань, таких як КПОІ;

— обґрунтовано, що за відсутності у праві ЄС уніфікованого підходу до регламентації понять «інвалідність» чи «особа з інвалідністю», їх визначення залишається у сфері свободи розсуду держав-членів. Хоча з кінця 1990-х років спостерігається активізація розвитку права ЄС у цій сфері, включно з прийняттям Амстердамського договору та Директиви 2000/78/ЄС, поняття інвалідності залишається відкритим для тлумачення. Це спричиняє варіативність у національних підходах, що залежать від обраної моделі інвалідності (медичної, соціальної, правозахисної), політичної волі та економічних можливостей держав. Приєднання ЄС до КПОІ засвідчило прагнення до встановлення високих мінімальних стандартів забезпечення прав осіб з інвалідністю. Попри відсутність єдиного правового визначення, правова система ЄС поступово формує інтегрований підхід до захисту таких осіб, орієнтуючись на принципи рівності, недискримінації та інклюзії;

удосконалено:

— підхід, відповідно до якого явище інтерсекційної дискримінації, за якої особа зазнає одночасної дискримінації за кількома ознаками — зокрема, за інвалідністю, статтю, расою чи віком, — становить особливий виклик для правозахисної політики як на міжнародному, так і на європейському рівні. Відсутність системного нормативного врегулювання цього питання на

універсальному та регіональному рівнях, зокрема ЄС, знижує ефективність захисту прав жінок та дітей з інвалідністю, які особливо часто зазнають сукупної дискримінації. Це підкреслює необхідність подальшого вдосконалення політики ЄС з урахуванням принципу інтерсекційності;

— висновок, що однією з особливостей КПОІ, стороною якої виступають як держави-члени, так і Союз, як суб'єкт міжнародного права, і яка вирізняє її серед інших універсальних договорів у сфері прав людини є закріплення унікальної правової норми, відповідно до якої, контрольний механізм Конвенції – Комітет з прав осіб з інвалідністю – наділений повноваженнями здійснювати оцінку дотримання державою-учасницею положень Конвенції навіть за відсутності офіційної державної доповіді – на підставі наявної у нього достовірної інформації (п. 2 ст. 36). Таке повноваження Комітету є процесуальною гарантією захисту прав осіб з інвалідністю та спрямований на подолання одного з хронічних викликів у діяльності договірних органів ООН – несвоєчасного або повного ігнорування державами-учасницями обов'язку звітування. Встановлення можливості альтернативної оцінки забезпечує більшу підзвітність держав, сприяє міжнародному моніторингу та посиленню імплементації Конвенції на національному рівні;

— тезу про те, що статус КПОІ у внутрішньому правопорядку ЄС визначається особливим характером цього міжнародного договору, оскільки її сторонами є одночасно і ЄС, і держави-члени. КПОІ є невід'ємною частиною права ЄС; в ієрархічному плані Конвенція є нижчою за положення Установчих договорів, але вищою за вторинне право ЄС;

— аргументи на користь висновку, відповідно до якого до набуття чинності Амстердамського договору «м'яке право» ЄС відігравало вирішальну роль у процесі залучення інвалідності до сфери дії права Європейського Союзу та його орієнтації на соціальну модель інвалідності, реалізуючи при цьому здебільшого ціннісно-орієнтуючу функцію. Взаємодія інструментів «м'якого права» забезпечувала процес «нашарування», в рамках якого поступові еволюційні зміни досягалися шляхом додавання до існуючих інститутів нових

елементів, які не замінювали існуючі, а доповнювали і поступово змінювали їх існуючу структуру;

— положення про те, що попри сформовану правову базу та інституційні механізми захисту прав осіб з інвалідністю на рівні ЄС, питання взаємного визнання їхнього статусу між державами-членами залишається нерозв'язаним. Основною причиною є асиметричність економічного розвитку та різниця в обсягах соціального захисту, а також розподіл компетенцій між ЄС і державами-членами. Імплементация стандартів КПОІ відбувається нерівномірно, що призводить до різного рівня гарантій у державах-членах. Водночас ЄС активно сприяє уніфікації цих стандартів, що поступово створює умови для розширення та вирівнювання прав осіб з інвалідністю у ЄС;

дістали подальшого розвитку:

— висновки про те, що прийняті на основі КПОІ європейські регіональні міжнародні акти у сфері захисту прав осіб з інвалідністю не завжди є ідентичними Конвенції, вони можуть як дублювати її положення, так і мати свої відмінності. Цінність таких актів, прийнятих в межах регіональних міжнародних організацій, полягає у врахуванні специфіки країн, які є членами цієї організації, їх історичного, соціально-економічного розвитку, особливостей правої культури, зокрема загального рівня правосвідомості і менталітету суспільства;

— положення про те, що КПОІ з точки зору міжнародного права є «змішаною угодою», сторонами якої є як держави-члени, так і Європейський Союз, для якого Конвенція є частиною внутрішнього права, і, відповідно є обов'язковою для інституцій ЄС і для держав-членів (ст. 216(2) ДФЄС). У зв'язку з цим Європейська Комісія може порушити справу проти держави-члена, яка не виконує належним чином КПОІ (258 ДФЄС). Держави-члени ЄС зобов'язані імплементувати Конвенцію у внутрішнє законодавство, оскільки, з одного боку, положення КПОІ входять до сфери компетенції ЄС, а з другого боку – такий обов'язок є іманентним для сторін Конвенції;

— теза про те, що розвиток судової практики Суду Європейського Союзу засвідчив прагнення гармонізувати тлумачення норм ЄС із міжнародними стандартами прав осіб з інвалідністю. Особливо важливими є рішення у справах *HK Danmark та Coleman*, які розширили розуміння поняття розумного пристосування та захисту від дискримінації за асоціацією. Такі прецеденти сприяють поступовій адаптації правової системи ЄС до принципів КПОІ та поглибленню розуміння концепції рівності. Водночас між КПОІ та правом ЄС залишаються концептуальні розбіжності, зокрема у тлумаченні обґрунтованості розумного пристосування. Комітет ООН визначає його як захід, що є відповідним, доцільним і ефективним для конкретної особи, тоді як Суд ЄС, зокрема у справі *HK Danmark*, пов'язує обґрунтованість із критерієм «непропорційного тягаря» для роботодавця. Це свідчить про відмінність у підходах — індивідуалізований, орієнтований на особу в КПОІ, та фінансово-організаційний у праві ЄС;

— аргументи на користь висновку про те, що прийняття гармонізованої директиви ЄС про недискримінацію поза сферою зайнятості, стало б важливим кроком, що ліквідує законодавчі прогалини і надасть особам з інвалідністю пряму можливість захистити свої права у разі дискримінації при отриманні соціальних виплат, медичних послуг тощо.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані і достовірні.

Причинно-наслідковий зв'язок між наявністю у людей інвалідності та нерівністю, дискримінацією та відмовою в реалізації певних прав і свобод, з якими вони стикаються в повсякденному житті, є не тільки причиною розробки і прийняття правових актів на міжнародному, регіональному та національному рівнях, але й складною багатоаспектною проблематикою для наукового обговорення, яке дедалі частіше набуває міждисциплінарного характеру.

Відправною точкою в процесі дослідження феномену інвалідності виступає усвідомлення змісту концепцій інвалідності, причин їхньої еволюції, а

також зв'язку з правом (як національним, так і регіональним та міжнародним) та дискримінацією, які відграють важливу роль у формуванні теоретичної основи для розуміння досліджуваного феномену.

Процес дослідження передбачав рух від критичного аналізу філософських концепцій та політичного розуміння проблеми інвалідності до нормативного розуміння, тлумачення та правового врегулювання на національному, регіональному та глобальному рівнях комплексу суспільних відносин, пов'язаних з феноменом інвалідності. У роботі простежено історичні зміни правового статусу осіб з інвалідністю – від античності до досвіду заперечення людської гідності таких людей в першій половині XX століття і далі до визнання на національному, регіональному (в межах об'єднаної Європи) та міжнародному рівнях прав вказаної категорії осіб у другій половині XX століття після прийняття Загальної декларації прав людини (1949 р.), яка стала відправною точкою для розробки міжнародно-правових документів, спрямованих на захист прав осіб з інвалідністю.

Еволюція підходів до правового регулювання відносин в сфері захисту прав осіб з інвалідністю в даній роботі розглядається крізь призму змін наукової парадигми з означеної проблематики. Відповідно в дисертації досліджується і дається оцінка того, якою мірою відповідний акт міжнародного права та права Європейського Союзу може розглядатися з позиції забезпечення прогресу у захисті прав людини з інвалідністю. Це зумовило ретельне опрацювання міжнародно-правових актів та законодавства Європейського Союзу, вивчення та тлумачення законодавства Європейського Союзу Судом Справедливості ЄС, а також практики його реалізації державами-членами ЄС.

Відправною точкою дослідження стало визнання того факту, що зміни в концепції прав осіб з інвалідністю пов'язані з переходом від медичного до соціального поняття інвалідності, що сприяло розробці й прийняттю Конвенції Організації Об'єднання Націй про права людей з інвалідністю (2006 р.), а також законодавства ЄС з питань забезпечення прав осіб з інвалідністю.

У процесі дослідження відібрані аргументи для обґрунтування тези про те, що на сучасному етапі розвитку інтеграційного процесу законодавство Європейського Союзу на практиці значною мірою захищає права людей з інвалідністю. У роботі констатовано, що не правильно стверджувати, що Європейський Союз на рівні свого законодавства вирішив усі проблеми, з якими стикаються особи з інвалідністю. Разом з тим аналіз еволюції законодавчої бази ЄС, а також позицій Суду Справедливості дає підстави стверджувати, що об'єднана Європа демонструє готовність і здатність сприяти якомога повнішому захисту прав осіб з інвалідністю. Ефективність цієї діяльності залежить від позиції всіх зацікавлених сторін, включно з інститутами, органами та агенціями Європейського Союзу, урядами держав-членів ЄС, регіональними та національними організаціями осіб з інвалідністю, а також від здійснення моніторингу законодавства та практики його застосування з метою виявлення й своєчасного усунення прогалин в правовому регулюванні в означеній сфері.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації висновки та пропозиції використані:

у науково-дослідній роботі – як основа для подальших теоретико-правових досліджень напрямів формування та реалізації політики Європейського Союзу у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю;

у законотворчій діяльності – для удосконалення чинного законодавства України, а також розробки нових нормативно-правових актів у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю з урахуванням міжнародних і європейських правових стандартів;

у правозастосовній діяльності – для урахування досвіду Європейського Союзу в реалізації права ЄС і прецедентної практики Суду Справедливості ЄС в сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю;

у інтерпретаційно-правовій діяльності – для тлумачення Конституційним Судом України, іншими державними органами положень

права Європейського Союзу та прецедентної практики Суду Справедливості ЄС в сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю;

у навчальному процесі – як матеріал для підготовки навчально-методичного забезпечення та дидактичного супроводу окремих тем в рамках навчальних дисциплін «Право Європейського Союзу», «Міжнародне право прав людини», «Універсальні і регіональні системи захисту прав людини», «Трудове право Європейського Союзу», «Європейське соціальне право».

Апробація матеріалів дисертації. Результати, що розкривають основні положення дисертаційного дослідження, сформульовані пропозиції та висновки було оприлюднено на трьох всеукраїнських наукових конференціях, а саме: «Юридична осінь» (м. Харків, 14 листопада 2018 р.), «Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку» (м. Харків, 15 травня 2019 р. і 15 листопада 2019 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні положення та висновки, сформульовані у дослідженні, викладено у шести публікаціях, серед яких три наукових статті – у виданнях, включених Міністерства освіти і науки України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук категорії «Б», троє тез наукових доповідей, опублікованих за результатами участі у науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження:

1. Майданік, С. В. (2020). European union disability policy: supranational level of legal regulation. *Problems of Legality*, (150), 332–353. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.150.209404>

2. Maidanik, S. (2021). International legal regulation of the rights of persons with disabilities: problems of formation and development. *Problems of Legality*, (154), 288–301. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.154.234227>

3. Майданік С. В. Міжнародно-правове регулювання принципу недискримінації у сфері захисту прав осіб з інвалідністю. *Право та інновації*. 2023. No 1 (41). С. 90–95. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1\(41\)-13](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1(41)-13)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Майданік С. В. Захист прав інвалідів в праві ЄС. *Юридична осінь* 2018 року: збірник тез доповідей та наук. повідомлень учасників всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (Харків, 14 листопада 2018 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого: Харків, 2018. С. 200-203.

2. Майданік С. В. Становлення соціальної моделі розуміння інвалідності у праві ЄС. *Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку* : збірник наукових статей за матеріалами II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції з європейського права, м. Харків, 15 травня 2019 р. / редкол. : А. П. Гетьмана, І. В. Яковюк та ін. Харків, 2019. С. 84-88.

3. Майданік С. В. Міжнародні конвенційні механізми захисту прав осіб з інвалідністю. *Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку* : збірник наукових статей за матеріалами II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції з європейського права, м. Харків, 15 листопада 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Ін-т міжнар. Відносин Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; редкол. А. П. Гетьман [та ін.]. Харків : Юрайт, 2019. С. 114-119.

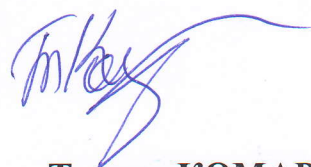
Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу дослідження – науковий.

Загальний висновок. Дисертація Майданіка С. В. на тему «Правове регулювання співробітництва держав-членів Європейського Союзу у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю» є кваліфікаційною науковою роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які втілюють конкретне наукове завдання, що полягає у встановленні особливостей правового регулювання співробітництва держав-членів Європейського Союзу в сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю та з'ясування специфіки розподілу повноважень між державами-членами і ЄС під час реалізації політики Союзу стосовно захисту таких осіб у різних сферах.

Дисертація є самостійною науковою працею, яку виконано з дотриманням академічної доброчесності. Наукова новизна, висновки та пропозиції сформульовані автором самостійно й обґрунтовані на підставі особистих досліджень.

Дисертація Майданіка Сергія Вікторовича на тему «Правове регулювання співробітництва держав-членів Європейського Союзу у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), та може бути подана до разової ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

**Головуюча на засіданні:
завідувачка кафедри права Європейського
Союзу Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
докторка юридичних наук, професорка**

Тетяна КОМАРОВА

« 12 » травня 2025 р.

